

PREEK RICHTEREN 13

tevens Romeinen 9,19 en 14

3e ADVENTSZONDAG 11 DECEMBER

*Ds.K.Dijk em.pred. van Velp, woonachtig te Duiven.**-o-o-o-o-o-o-*

Deze derde zondag van Advent springen we een heel eind terug in de geschiedenis. En dat doen we eigenlijk altijd al als we in de kerk zitten, want het is altijd weer het oude verhaal, maar dit is wel heel oud, want we gaan terug naar wat we wel de Middeleeuwen van de geschiedenis van Israël zouden kunnen noemen, te weten de tijd van de Richteren. De Middeleeuwen, ooit door de beroemde historicus Johan Huizinga getypeerd als de tijd die gekenmerkt werd door wat hij noemde 's levens felheid, met een sfeer van avontuur en hartstocht. Het is een geschiedenis van scherpe contrasten, licht en donker, vrolijkheid en wreedheid wisselen elkaar af op een manier die je de adem doet inhouden. En lijkt het niet zo te zijn dat de Richteren iets weg hebben van de Middeleeuwse ridders? Welnu: de climax van de Middeleeuwen van het boek Richteren wordt bereikt in de persoon van de richter Simson.. De verhalen over hem, doen die niet denken aan ME-se schelmenromans? Als er wordt verteld dat

Simson vossen ving om fakkels aan hun staarten te binden en zo zo de akkers van de Filistijnen in de jagen, dan moet dat, 's avonds in een kring van luisteraars menigeen hartelijk hebben doen lachen. De verhalen zijn komisch, op het burleske af, maar tegelijk vol dramatiek, om niet te zeggen, vol tragiek!

En je kunt je afvragen: wat moeten we met die verhalen, waarom moet dat alles in de bijbel, want wat is nu het stichtelijke van deze richter? Ik denk dan maar aan die schone regel uit het Liedboek: 'Aan U behoort, o Heer der Heren, / de aarde met haar wel en wee'. Licht en donker, vreugde en verdriet, goed en kwaad, komiek en tragiek, het heeft alles zijn plaats in een wereld, die hoe je het ook wendt of keert wel Góds wereld is.

Goed én kwaad. Nu de toon wordt direct al gezet in de eerste zin en dat is niet het goed, maar het kwaad: 'De Israëlieten deden op nieuw wat kwaad, wat slecht was in de ogen van God'. De geschiedenis van Israël in deze Middeleeuwen was een barre ellende, daar wordt in het boek Richteren geen doekje omheen gewonden. Telkens klinkt het refrein, dat het weer goed mis is met het volk van God. Het volk, ooit door God bevrijd uit de ellende van Egypte maakt een 40 jaar durende zwerftocht door de

woestijn om dan eindelijk aan te komen in het land van melk en honing, met de suggestie van rozengeur en maneschijn. Maar nu zitten ze al weer 40 jaar, dus net zo lang als het voorgeslacht in de woestijn heeft, gebivakkeerd, onder de druk van de Filistijnen. Maar om er voor te zorgen dat het land niet helemaal naar de Filistijnen zal gaan is daar telkens weer een nieuw perspectief, daagt er uitkomst. Nadat het zwaar bewolkt was in dit bezet gebied, breekt telkens weer de zon door en nu zeker, nu de komst beloofd wordt van iemand wiens naam zelfs zon betekent! Simson.

Richteren 13 zou je dan ook het verhaal van een nieuwe zonsopgang kunnen noemen. Nú gaat het gebeuren, nieuwe tijden breken aan. Zo lijkt het wel, als we in rekening brengen de grote aanloop die de geschiedenis van Simson neemt in de uitvoerige beschrijving van de aankondiging van zijn geboorte. Dat kan toch alleen zo uitvoerig, als je mag verwachten dat nu er iets definitiefs gaat gebeuren. Want zo gaat het toch ook toe in het begin van het evangelie van Lucas: uitvoerig wordt verteld eerst van de aankondiging van de geboorte van Johannes de Doper en later van die van Jezus. In beide gevallen een enorme aanloop voor de definitieve sprong naar de nieuwe tijd, de Messiaanse

tijd, het heil is nu ophanden. Nu, zo schijnt het ook zo te zijn in Richt. 13: nú gaat het gebeuren, nu zal toch een eind komen aan alle ellende, want er komt iemand met allemaal hoofdletters, die het gaat maken.

Tja, het schijnt ook wel zo te zijn als ik afga op de reacties die ik destijds kreeg van mijn jongste catechisanten. Als ik ze vroeg welke bijbelse figuur hen het meeste aansprak dan koos de meerheid veelal voor Simson.

Hoe dat ook zij: het lijkt wel helemaal Advent in Richt. 13.

Warempel, ook hier een engel die de aankondiging doet van de geboorte van Simson. En ook hier, evenals bij Elisabeth, gaat het om een vrouw die onvruchtbaar heet te zijn.

Wat opvalt is dat zij niet zonder meer een gat in de lucht springt en tegen haar man zegt dat ze in verwachting is. Nee, ze zegt tegen Manoach: hoor eens, er is iemand geweest, verschrikkelijk om te zien, ontzagwekkend, je wilt het niet weten. Maar het was wel een godsman, een heel bijzonder type eigenlijk. Nou goed, ik zeg tegen hem: 'Wie bent u eigenlijk?'

Tja, dat is natuurlijk wel merkwaardig± er verschijnt een engel en het is blijkbaar toch niet aan hem te zien, dat die verschijning een engel is. Als de engel even later aan Manoach verschijnt

gebeurt hetzelfde. Ook hij vraagt aan die engel: wie bent u? Met andere woorden, beiden, zowel Manoach als zijn vrouw vragen aan de engel of hij zich ook kan legitimeren.

Over engelen gesproken: ze mogen dan gevleugelde woorden spreken, maar ze waren zelf niet gevleugeld. Dat waren wel de cherubs, maar de engelen die af en toe aan mensen verschijnen waren, ja, wat waren dat?

Laat ik eerst dit zeggen: het moge zo zijn dat er nogal eens engelen tevoorschijn komen in de bijbelse verhalen, u moet niet de voorstelling van het heilige land hebben als een soort airport, een soort Schiphol waar voortdurend engelen af- en aanvliegen. Er zijn periodes dat we zien optreden, maar soms is het ook een hele tijd stil, neem de tijd van de koningen, dan lijkt het vliegveld wel gesloten te zijn.

Bovendien: die engelen komen maar niet lukraak, maar hoofdzakelijk met het oog op 2 bijzondere situaties. En wel als het gaat om de aankondiging van een bijzondere geboorte, neem ook maar die van Joh. de Doper en van Jezus én (daar veelal mee samenhangend) om redding aan te kondigen. De mensen zijn in nood en dan komt er een engel om aan te kondigen dat het eind in zicht is. Dus: geboorteaankondiging en belofte van bevrijding.

Je weet bij een engel nooit precies waar die vandaan komt en dus zeggen we: hij komt van al zo hoge. En je weet ook niet waar die heen gaat. Hij is er ineens en gaat zoals in ons verhaal ineens in rook op. Een engel is nooit meer dan zijn boodschap. Hij IS gewoon de boodschap die hij brengt. De persoon valt helemaal weg bij wat hij te zeggen heeft. Het is een gewone meneer of mevrouw, wie zal het zeggen, die ineens bij de achterdeur staat, zoals hier bij de vrouw van Manoach of later bij Maria.

Hoe dat ook zij allemaal: de engel komt dus met de aankondiging van de geboorte van Simson en verder met de opdracht, dat de a.s. moeder van Simson geen alcohol mag gebruiken en dat is natuurlijk altijd slecht voor .a.s. moeders; bij Joh. de Doper is het, dat die zelf geen sterke drank mag gebruiken. Simson zal wat heet een Nazireeër zijn en dat is zoveel als een aan God gewijd persoon. Je zou kunnen denken aan ouders die ooit de belofte deden dat als ze een kind zouden krijgen, dat ze die naar het klooster zouden brengen om een Gode gewijd leven te leiden. Kenmerk van de Nazireeër was dat hij zich bijv. verre moest houden van alles wat onrein was. En bovendien lezen we, dat hij gedreven werd door de Geest van God, en dat is een geest met de

geur van heiligheid.

Welnu, zo wordt de geschiedenis van Simson ingezet.

Veelbelovend, dat in elk geval. Van hem wordt gezegd dat hij een begin zal maken met de bevrijding van Israël uit de macht van de Filistijnen. En we kunnen niet ontkennen, dat dat in elk geval in de geschiedenis van Simson bewaarheid wordt. Maar verder...

Een geest van heiligheid? Onze lieve Heer heeft vreemde kostgangers, is wel gezegd. Nou, zo iemand dan wel Simson. Je zou Simson een soort ontwerp kunnen noemen, een ruwe schets van de Messias die ooit zal komen, maar dan wel heel ruw. Maar goed: de Messias is de Gezalfde. Gezalfd waarmee? Met de Geest van God. Trouwens, een engel, zeker de Engel des Heren geldt ook als een gestalte, een konkrete gestalte van Gods Geest. Het is iemand dus in wie de Geest van God zichtbaar wordt. Ook van de richters wordt vermeld, dat ze door Gods Geest werden aangegrepen. En het opmerkelijke is, dat ze daarbij nogal eens twijfelen. Zowel Gideon als Jefta zijn zich hun roeping niet helemaal zeker. Er zit iets dubbelzinnigs in hun optreden, maar uiteindelijk blijft dat wel binnen de perken. Bij Simson is dat anders. Hij verlegt de grenzen, ja, hij overschrijdt ze. Geen scheermes mocht op zijn hoofd komen. En zijn haren zijn als de

stralen van de zon, zoals zijn naam luidt. Van de zon in al zijn pracht en al zijn kracht. En kracht is het met name wat Simson dan typeert, een kracht evenwel die tevens zijn zwakheid is.

Simson, tot reinheid bestemd, hij laat zich in met wat in de ogen van Israël juist onrein was, met een dood dier, met Filistijnse vrouwen. Hij is een man van vlees en bloed, maar het gaat wel erg vleselijk en erg bloederig toe bij hem. Hij is vervuld van de Geest, maar het vlees is zwak. Waarom je de vraag zou mogen stellen of het niet juist zijn zwakheid was waardoor hij tenslotte een tragische figuur werd.

Licht en donker, goed en kwaad, rein en onrein, kracht en zwakte, liefde en geweld, Geest en vlees, het loopt allemaal onontwarbaar bij hem dooreen. Iemand heeft de geschiedenis van Israël ooit een *Geschiede des Scheiterns* genoemd, een geschiedenis die op een mislukking uitloopt. In elk geval is de geschiedenis van Simson ook een door elkaar lopen van succes en mislukking. Maar zelfs met een kromme stok weet God rechte slagen te maken. Zou je kunnen zeggen.

Men heeft ook wel gezegd, dat de Geest in al die vroege verhalen, met name in die van Simson iets chaotisch heeft, iets ongekamds. De Geest heeft daar nog de wilde haren van Simson

(zeg maar), maar later zal de Geest meer gestileerd, meer geordend te werk gaan; en dat zien we dan met name in het optreden van Jezus. Jezus, daar loopt het tenslotte wel op uit. Het geeft te denken dat de aankondiging van de geboorte van Simson min of meer herhaald wordt in de aankondiging van Joh. de Doper, die ook iets onstuimigs heeft, met die kamelenharen mantel en ruw-leren gordel, zich in leven houdend met het eten van wilde sprinkhanen en met lippen die druipen van wilde honing. Het is of Simson nog weer even oplicht in deze man, voorloper en baanbreker. Maar de Geest kiest nu een vaste koers en zeker helemaal wanneer Jezus in het verschiet komt. Eerst bij hem zien we de Geest helemaal uit de grondverf komen. Hij is de man die eerst echt het kwade ten goede weet te keren. En dat is wat anders dan de kromme stok waarmee God rechte slagen weet te slaan. En dat lijkt me dan ook de boodschap te zijn van al die verhalen: dat het tenslotte hierop uitlopen moet: het kwade ten goede, maar wel op een goede manier, echt in de Geest van God. Ondubbelzinnig, en is dat niet ook de lijn die doorgetrokken wordt naar ons toe, dat wij er altijd weer naar zullen streven dat het kwade ten goede gekeerd wordt. Paulus schrijft: 'Laat u niet overwinnen door het kwade, maar overwin zelf het kwade door

het goede'. Want wie zich door het kwade laat overwinnen, is altijd een verliezer. Zoals Simson tenslotte een verliezer was, al weet hij zich dan toch nog op het laatste moment op te richten. Maar op een wel erg gewelddadige manier. Zijn kracht was zijn zwakheid en dat is wat anders dan wat eveneens Paulus geschreven heeft dat God juist het zwakke heeft uitverkoren om de sterken, de krachtfiguren te beschamen. De Geest kiest de weg van niet meer van de minste weerstand maar van de meeste weerstand, de weg van de kwetsbaarheid, zie Jezus aan het kruis, en zo schrijft de Geest wegen in de tijd.

De zon die Simson bedoeld was te zijn werd zelf telkens weer door donkere wolken verborgen. Eerst in Jezus' optreden breekt de zon echt door de wolken. Echt veelbelovend. Want dat van Simson, hoe veelbelovend ook aangekondigd, het is niet je waren. Met als zijn pracht en kracht lijkt hij wel een godenzoon, maar de ware Zoon van God zien we in Jezus naar voren komen. Maar, let wel, in Hem niet alleen. Want met Advent moet ik denken aan dat woord van Paulus, dat de ganse schepping met reikhalzend verlangen wácht op het openbaar worden van de zonen en dochters van God. Meervoud! En wie zijn dat? Dat zijn diegenen die zich laten leiden door de Geest van God. Dat is ook

Advent: dat er op óns gewacht wordt, dat in ons de Geest aan de dag treedt. Binnenkort is het Kerst. Jezus kwam. Maar waarop kwam Hij? Waarom anders dan om de Geest van God zichtbaar te maken. En dat doet Hij in heel zijn optreden totterdood toe. Maar ook daarna. Zodat ik zou willen zeggen: het wordt Kerst opdat het eens Pinksteren zal worden. Jezus, door de Geest geleid zoekt geestverwanten. Die bij tijd en wijle misschien geen haar beter zijn dan Simson, maar die toch beseffen: het kan ook anders, ja, het moet anders. Niet door kracht of door geweld, maar door mijn Geest, zegt de Heer.